

Den sorgliga skepnaden

Don Quijote, riddaren av den sorgliga skepnaden, rider för evigt genom vår litteratur. Mannen som slogs med väderkvarnar finns nu åter i svensk språkdräkt. Crister Enander presenterar den gamle klassikern och hans författare.

TEXT: CRISTER ENANDER enander@kajen.com

Ild en rostig rustning som stått i ett hörn och smält damm i hundratals år och som en gång varit hans farfars farfars ger han sig iväg. Hjälmen är trasig, visiret har han fått tillverka av klistrat papper. Hasten är gammal och torr, mest skinn och ben. Efter att ha funderat länge döper han den till Rosinante, (rocin = hästkrake, och ante = den främste, alltså den främste bland hästkrakar).

Självt är han kring de femtio, "senig och robust, men mager om benen och smal i ansiktet, morgontidig och begiven på jakt". Nu tar han sig det stolta namnet Don Quijote av La Mancha. Världen väntar och pockar på hans hjältemodiga insatser. Äter ska en tid för hjältemod, ära och ädelt sinne lagrandas. De gamla dygderna ska inte längre förstummas.

Det ska Don Quijote bli man för.

Äventyr väntar

Så han lämnar sin trygga lästol och sitt stolta bibliotek uppe på vindskammaren. Där har han annars suttit dagar och nätter, är in och är ut. Sida efter sida har han plöjt genom de en gång ack så populära riddarromanerna. Och "det gjorde han med så stor iver och aptit att han nästan glömde bort jakten och husets affärer". Och "av för lite nattsömn och för mycket läsning", skriver Cervantes vidare, "torkade hans hjärna ihop och han förlorade förståndet".

Äventyret väntar. Riddaren av den sorgliga skepnaden är beredd att bryta sin lans varhelst en orätt är begången, en ädel jungfrus heder hotas eller där mörkrets makter driver sitt spel.

Första gången Don Quijote rider ut är han ensam på sin tragiska häst. Hans trogne väpnare, bonden Sancho Panza, är ännu inte med honom.

Den första resan, liksom även den andra och tredje, får ett nes-

ligt och brutalt slut. Den ädle riddaren kommer hem sönderslagen, mörbultad och får genast läggas till sängs. Hans hushållerska ställer då rådigt och upprört till med bokbränning ute på gården. Det måste bli ett slut på galenskaperna. Hon gör det tillsammans med byns präst, licentiat Pero Pérez, och barberaren, kallad mästare Nicolás. Ut genom fönstret åker hundratals riddarromaner, även om prästen och barberaren snart börjar tveka inför att bränna många av de högstämde romanerna. De minns plötsligt vilket intryck böckerna en gång gjort på dem, vilka vackra rader som trots allt göms i dessa förärliga skrifter.

De gör bland annat halt vid en skrift med titeln Galatea.

– Galatea, av Miguel de Cervantes, sade barberaren.

– Cervantes har varit en god vän till mig i många år, och att han har haft mera otur än skrivrut, det känner jag till. Den boken har något visst, den lovar gott, men han avslutar inte. Man får vänta på nästa del som han har sagt ska komma. Kanske kommer den att finna den nåd inför läsarna som de hittills har vägrat honom. Under tiden så göm den hemma hos dig, bror.

På så sätt undslipper Cervantes egen bok att bli lägornas rov. Läsarnas nåd fann han även i stort mått med boken om Don Quijote.

400-årsjubileum

I år är det tre år kvar tills detta mäktiga och betydelsefulla verk fyller 400 år. Första delen utkom år 1605 och blev omedelbart en veritabel succé. Den lästes av såväl hög som låg, av kvinna såväl som man, och spreds i för den tiden mycket stora upplagor även om man får ta Cervantes egen uppgift i andra delen med en nypa salt. Där skriver han:

jag vågar påstå att det till dags dato har tryckts över tolv tusen exemplar av den boken, var så god och fråga i de städer där den kommit ut, i Portugal och Barcelona och Valencia. Det ryktas till och med att den håller på att tryckas i Antwerpen, ja, jag tror knappast att det finns ett land eller ett språk där den inte kommer att ges ut och översättas.

Hade Cervantes kanske fel med en mild överdrift då, när han 1615 gav ut andra delen, så har han fått mer än rätt i dag. Nu är boken om riddaren av den sorgliga skepnaden översatt till de flesta språk, inklusive esperanto. Dess segertåg över världen har varit sällsynt storstilat.

Men Don Quijote och Sancho Panza rider även på ett annat sätt rakt in i världslitteraturen. Deras

"Nu är det ett äventyr och nöje att läsa om Don Quijote och Sancho Panza"

Don Quijotes äventyr får nytt liv i Jens Nordenhøks nya översättning

gestalter, den spänning och motsättning som finns mellan dem, där Don Quijote får representera idealitet och utopisk strävan och Sancho Panza realism och jordbundenhet, används av senkomna kollegor till Cervantes för att fånga deras egen belägenhet, deras längtan och egna visioner och drömmar. Varje tid har speglat sig i Cervantes historia, varje tid har funnit nya aspekter och lagt tonvikten olika.

"Det går ett spöke genom Europas litteratur", skriver också Göran Lundstedt. "Det är den ädle riddaren av La Mancha, Don Quijote, som stän-

Väderkvarnarna far sin egen dust även i den nya översättningen av Cervantes klassiker.